

Старі Кодаки й перші запорожці- козари

Народний переказ

Старі Кодаки — найстародавніше поселення. Воно вже й тоді стояло, як ще запорожців звали козарами. От що розказують про нього старі люди.

Старий Кодак був колись городом і належав до Польської Корони; в ньому була і побережна фортеця, обведена глибокими канавами і валами з підземними воротами. І теперечки ще, хоч посідали, а видно ті вали й канали. В тій фортеці проживав тоді лядський князюк, ніби гершт який, і орудував цим краєм, населеним ляхами ж, почавши од польської границі по Дніпру аж до турецької — понад великим лиманом.

Козари ж, як розказують, з великою силою народу вийшли із-за Києва, з своїм ватажком, кошовим Германом, і, осадившись по тім боці Дніпра, — на північний схід, — близенько присусідились до того польського князюка.

Кошовий Герман, побачивши, що для його люду тутечки мало простору, та ще маючи деякі й інші заміри, розділив своє військо на три частини: першу залишив на цім же місці по сусідству з князюком, другу поселив за Доном, а третю — п'ятнадцять тисяч, — одібравши найзавзятіших, пішов з ними в Сибір і всю ту дику пустиню з божою помічю завоював і підбив під державу Руську. Так од цих ото козар, що залишив Герман біля Дніпровських порогів, народились і всі присно-славні запорожці. Як же розмножились вони так, що стало їм тісно на тих вольностях, що Герман наділив, — от запорожці й стали прохати польського короля, з котрим жили у великій приязні

і братстві, щоб він подарував їм землі кодацького князька.

Польський король приклонився на їхнє прохання і дав указ, щоб ляхи перейшли на інші землі, а запорожцям через їх малоземелля одступили свою шляхетну діличню. Але лядський старшина, що жив у Кодаці з князьком, одібравши той указ, притаївся з ним: бач, не хотілося віддавати кривної дідівщини.

Запорожці сугубою доукою та й приневолили короля таке слово ляпнуть, що багацько воно лиха нарбило, і ляхам і січовикам по приказці: «Не займай чужого — свого не стратиш». Так король і ляпнув от таке слово.

— Попужніть їх,— каже,— гарненько, коли не хочуть ласкою віддати вам свої землі!

От і почали запорожці ляхів по-своєму частувати та й пуж-нули так, що вже й сам король не рад був тому слову. Нарбило воно того, що з братів стали ми ляхам лютими ворогами, бо запорожці сім літ шкварили ляхів, поки не забрали всіх земель і не протурили їх за Случ.

З того часу і до зруйнування коша Кодаки залишалися у володінні запорожців; і досі слава про них не вмовкла по всій околиці, бо там ще тільки збереглися стародавні запорозькі звичаї.